

Broj XXIX / 2017
Bilten o procesu pregovora
o pristupanju Srbije Evropskoj uniji

BERLINSKI PROCES U PREDVORJU EVROPSKE UNIJE

TEMA BROJA STR. 3–4

INTERVJU STR. 5–7

Intervju, Hedvig Morvai, izvršna direktorka Evropskog fonda za Balkan

AKTUELNOSTI STR. 8

Najava konferencije „Pokreni se. Poveži se. Aktiviraj se. Promišljanje Evrope i Zapadnog Balkana”

VESTI STR. 9

Osnovana Naučna fondacija Zapadnog Balkana koja će finansirati mlade naučnike i istraživače

Stalni sekretarijat Komorskog investicionog foruma svečano otvoren u Trstu

OSVRT NA... STR. 10–11

Između mogućnosti i londonske magle

AKTUELNOSTI STR. 12

Berlinski proces iz ugla istraživača

PREDSTAVLJAMO STR. 13

Poglavlje 7 – Intelktualna svojina

- 3. jul** **Estonija preuzela predsedavanje Savetom Evrope**
Od 1. jula Estonija je nasledila Maltu u predsedavanju Savetom Evropske unije. Moto predsedavanja je „Jedinstvo kroz ravnotežu”, a prioriteta Saveta u narednih šest meseci biće otvorena i inovativna evropska privreda, digitalna Evropa i slobodan protok podataka, kao i inkluzivna i održiva Evropa. [Više...](#)
- 4. jul** **Pokrenut projekat podrške demokratskim izborima na Zapadnom Balkanu**
Evropski komesar za proširenje Johanes Han i direktor Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava OEBS-a Majkl Džorž Link potpisali su trogodišnji projekat koji ima cilj da podrži demokratske izbore u državama Zapadnog Balkana. [Više...](#)
- 11. jul** **Održan Forum civilnog društva**
Na dvodnevnom Forumu civilnog društva, koji je prethodio Samitu Zapadnog Balkana u Trstu, prisustvovalo je više od 200 predstavnika i predstavnica civilnog društva iz regiona i Evrope. Na ovom skupu istaknut je značaj Berlinskog procesa za evropske integracije, kao i uloga koju civilno društvo ima u celom procesu. [Više...](#)
- 12. jul** **Održan Samit Zapadnog Balkana u Trstu**
Četvrti po redu samit lidera država Zapadnog Balkana, kao sastavni deo Berlinskog procesa, otvoren je u Trstu. Delegaciju Srbije predvodila je premijerka Republike Srbije, Ana Brnabić, a u fokusu ovogodišnjeg Samita bile su ekonomija i uklanjanje barijera slobodnom poslovanju. [Više...](#)
- 14. jul** **Dodatnih 17,2 miliona evra za prekograničnu saradnju Srbije i Hrvatske**
U Skupštini Vojvodine potpisani su ugovori za projekte u okviru INTERREG IPA programa prekogranične saradnje Hrvatske i Srbije u periodu 2014–2020. Sredstva iz ovog programa namenjena su finansiranju zajedničkih projekata srpskih i hrvatskih partnera kako bi se doprinelo jačanju regionalne ekonomske saradnje. [Više...](#)

IMPRESUM

Izdavač: Beogradska otvorena škola (BOŠ)
Masarikova 5/16, 11000 Beograd, Srbija
www.bos.rs

Urednici: Jelena Manić Radoičić, Vanja Dolapčev, Vladimir Pavlović, Jelena Jorgačević

Autori: Vladimir Pavlović, Vanja Dolapčev, Jelisveta Jovanović, Ana Stevanović

Lektura: Marijana Milošević

Godišnji rad BOŠ podržava Evropska unija u okviru programa Evropa za građane i građanke. Stavovi izneti u ovom biltenu nisu nužno stavovi Evropske unije. Beogradska otvorena škola odgovorna je isključivo za iznete informacije. Za stavove i informacije u autorskim tekstovima i intervjuima odgovorni su sami autori, odnosno intervjuisane osobe.

BERLINSKI PROCES U PREDVORJU EVROPSKE UNIJE

Šta je Berlinski proces? Ko u njemu učestvuje? Šta se događalo u okviru dosadašnjih susreta?
Šta je sve Berlinski proces već doneo?

Na samitu u Zagrebu 2000. i u Solunu 2003. godine Evropska unija (EU) je zemljama takozvanog Zapadnog Balkana (u Solunu je i zvanično počeo da se koristi izraz „Zapadni Balkan“) potvrdila perspektivu članstva. Tokom prethodnih četrnaest godina, Hrvatska, Crna Gora, Srbija, Albanija, Makedonija, Bosna i Hercegovina i Kosovo* imale su različit put integracija. Hrvatska je pristupila organizaciji 2013. godine. Počev od 2012. godine, odnosno 2014. godine, Crna Gora i Srbija pregovaraju o članstvu, dok ostale zemlje čekaju da započnu pregovore.

Berlin, 2014. godine

Međutim, proces evropskih integracija traje duže nego što je očekivano. U svojim redovnim godišnjim izveštajima EU, odnosno, Evropska komisija, počela je da beleži i nazadovanje u određenim poljima društvenog razvoja koja se prate. Takođe, predsednik Evropske komisije Žan Klod Junker najavio je da za vreme njegovog mandata neće biti proširenja broja država članica EU. Ovaj razvoj događaja je, zapravo, posledica kako manjka napretka zemalja Zapadnog Balkana tako i „novog pristupa“ EU kada je reč o prijemu novih država članica.

Uprkos svemu, obećanje iz Soluna je i dalje tu, kao i perspektiva članstva za zemlje Zapadnog Balkana, iako je ista počela polako da „kopni“. Par meseci posle izjave Žan Kloda Junkera, a na inicijativu kancelarke Savezne Republike Nemačke, Angele Merkel, u Berlinu, krajem avgusta 2014. godine, održana je prva konferencija zemalja Zapadnog Balkana. Te godine konferencija se najviše bavila idejama i tekućim zajedničkim projektima kada

je reč o infrastrukturi. Pored toga, jedan od ishoda Konferencija bila je i zajednička Završna deklaracija u kojoj se postavio temelj ovakve saradnje.

Deklaracija potvrđuje okvir za saradnju i pomirenje između zemalja Zapadnog Balkana (uključujući i Sloveniju i Hrvatsku), prepoznajući do sada uspostavljene dobrosusedske odnose, kao i perspektivu članstva ovih zemalja u EU. Pored toga, naglašava se potreba veće regionalne saradnje i uređenja bilateralnih odnosa, jačanja dobrog upravljanja (pre svega, ističući borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, te jaču ulogu civilnog društva i medija) i dugoročnog održivog privrednog razvoja. Takođe, ostao je dogovor da se ovakav vid okupljanja održava redovno tokom iduće četiri godine (do 2018. godine).

Podrška, a ne zamena

Da li Berlinski proces zamenjuje pristupanje EU? Ne. On samo treba da ga podrži u postavljenim okvirima delovanja i kroz pribavljanje dodatnih sredstava za sprovođenje projekata od značaja za prostor Zapadnog Balkana. Pristupanje EU, uz ispunjavanje predviđenih standarda i sprovođenje zakonskih rešenja, i dalje je ostalo glavni spoljnopolitički cilj zemalja Zapadnog Balkana.

Kao nastavak Berlinskog procesa, pre svega, kada je reč o podršci tekućim i budućim projektima, krajem maja 2017. godina, zvaničnici Nemačke su predstavili tzv. Berlin plus. Stoga je izvesno da će Berlinski proces, bar u nekom vidu, nastaviti da postoji i nakon 2018. godine.

Učesnici Berlinskog procesa

Zemlje Zapadnog Balkana

- Srbija;
- Hrvatska;
- Crna Gora;
- Albanija;
- Makedonija;
- Bosna i Hercegovina;
- Kosovo*.

Ostale države članice i organizacije

- Nemačka;
- Austrija;
- Francuska;
- Italija;
- Slovenija;
- EU;
- Međunarodne finansijske institucije.

Pored zvaničnika država Zapadnog Balkana i ostalih država članica EU i međunarodnih organizacija (vidi okvir), Berlinski proces se vodi i na drugim poljima, te u istom učestvuju i predstavnici mladih, privrednih društava, akademske zajednice i civilnog društva.

U nedostatku i zamiranju redovnih sastanaka zemalja Zapadnog Balkana u organizaciji Regionalnog saveta za saradnju i drugih sličnih vidova saradnje, Berlinski proces je postao stabilna osnova za saradnju.

Dosadašnji susreti

28. avgust 2014. godine**Berlin, Nemačka**

- Početak Berlinskog procesa;
- Potpisana Završna deklaracija o namerama i ciljevima Procesu;
- Glavne teme: projekti u oblasti infrastrukture;
- Učestvovala zemlje Zapadnog Balkana, Nemačka, Austrija, Slovenija i predstavnici EU.

27. avgust 2015. godine**Beč, Austrija**

- Civilno društvo počelo da učestvuje u Procesu;
- Glavne teme: zapošljavanje, bilateralni sporovi i sloboda izražavanja;
- Dogovor o osnivanju Fonda za Zapadni Balkan;
- Ostalim učesnicima pridružila se i Italija.

4. jula 2016. godine**Pariz, Francuska**

- Učestvovala i međunarodne finansijske institucije;
- Dogovor o osnivanju Regionalne kancelarije za saradnju mladih;
- Glavne teme: saradnja mladih, transport i energetika;
- Ostalim učesnicima se pridružila i Francuska.

12. jula 2017. godine**Trst, Italija**

- Učestvovala i privredne komore;
- Dogovor o osnivanju Transportne zajednice i Naučne fondacije;
- Glavne teme: projekti u oblasti infrastrukture, privredna saradnja, transport;
- Broj zemalja učesnica se nije povećavao.

Tokom prethodnih godina, Berlinski proces postao je relativno stabilan vid saradnje između zemalja Zapadnog Balkana. Kao što je i bilo predviđeno njegovim formiranjem, on čini proces evropskih integracija prisutnim i aktuelnim u regionu. U proteklom periodu, osnovana je Regionalna kancelarija za saradnju mladih (Regional Youth Cooperation Office - RYCO) sa sedištem u Tirani, Fond za Zapadni Balkan (*Western Balkans Fund*), takođe sa sedištem u glavnom gradu Albanije, zatim Transportna zajednica (više o tome u članku „Između mogućnosti i londonske magle“). Konačno, Berlinski proces pruža dodatne izvore novčane podrške za zajedničke projekte zemalja Zapadnog Balkana i doprinosi povezivanju mladih, većem broju zajedničkih projekata te vidljivom prisustvu civilnog društva i medija u procesu evropskih integracija zemalja Zapadnog Balkana.

Vanja Dolapčev,
koordinatorka projekata u oblasti „Evropske integracije“
Beogradska otvorena škola

Izvor: www.westernbalkansfund.org

Izvor: www.rycowb.org

CIVILNO DRUŠTVO IMA SVE VEĆI UTICAJ

Intervju, Hedvig Morvai, izvršna direktorka Evropskog fonda za Balkan

Kada sledeće godine budemo podvukli crtu i analizirali rezultate Berlinskog procesa, mislim da ćemo moći da budemo zadovoljni. Činjenica je da su, zahvaljujući njemu, politička, ekonomska i bezbednosna saradnja podignute na viši nivo, da su pokrenuti važni regionalni infrastrukturni projekti, da je civilno društvo kroz zajedničku akciju počelo da utiče na odluke koje donose vlade regiona. Ono što je najvažnije je da ljudima koji ovde žive postane jasno da njihovo međusobno povezivanje i saradnja suštinski utiče na to da čitav region brže napreduje i da se time, u krajnjoj liniji, podiže kvalitet njihovog života

Sa izvršnom direktorkom Evropskog fonda za Balkan Hedvig Morvai razgovaramo o Berlinskom procesu i ulozi civilnog društva u njemu, kao i o perspektivi ulaska zemalja Zapadnog Balkana u Evropsku uniju, o tome gde smo sada i kuda idemo.

BOŠ: Za početak, postavlja se pitanje o rezultatima skoro završenog Samita u Trstu – počev od simboličkog pa do praktičnog nivoa.

Hedvig Morvai: Samit u Trstu je u prvom redu bio simbolički važan, jer je prisustvo Angele Merkel i Emanuela Markona uz domaćina, Paola Đentilonija, jasna poruka da Evropska unija i njene članice i dalje snažno podržavaju evropske integracije regiona i da region, i pored problema s kojima se EU suočava, nije prepušten rastućem uticaju neevropskih sila. Takođe, spremnost koju je Boris Džonson pokazao da Velika Britanija organizuje Samit sledeće godine pokazuje da, i pored toga što je odlučila da izađe iz EU, i ova država smatra da je Zapadni Balkan izuzetno važan i da podržava reformske procese koji se ovde sprovode.

Na praktičnom nivou, naravno, važni su konkretni dogovoreni projekti, poput sedam novih projekata, u okviru agende povezivanja, vrednih 500 miliona evra; zatim zajedničke inicijative u vezi s razvojem Regionalnog ekonomskog prostora; pokretanja procesa osnivanja Zapadnobalkanske istraživačke fondacije; potpisivanja Deklaracije protiv korupcije, kao i osnivanja Transportne zajednice. Naravno, šteta je što Bosna i Hercegovina nisu potpisale sporazum o njenom osnivanju, ali se nadam da će to učiniti u dogledno vreme.

BOŠ: A kad je reč o civilnom društvu?

Mogu reći, iz pozicije nekoga čija se organizacija bavila organizovanjem Foruma civilnog društva, da je veliki utisak na mene ostavila činjenica da smo u okviru Samita Zapadnog Balkana po drugi put uspešli da kao civilno društvo utičemo na odluke koje su u okviru Samita donete. To je važno zato što su građani, svojim učešćem u formulisanju političkih preporuka koje su

Foto: Hedvig Morvai

predstavljene evropskim i regionalnim zvaničnicima time uključeni u proces odlučivanja. Ovo je značajno za celokupan demokratski i reformski proces koji teče u regionu, jer učešće građana u donošenju odluka obezbeđuje veći legitimitet.

BOŠ: Kakav je uticaj Berlinski proces proizveo na zvaničnike zemalja Zapadnog Balkana i Evropske unije od svog nastanka, od pre nekoliko godina, do danas? Da li bi odnosi između ovih zemalja, tj. odnosi EU prema regionu bili drugačiji da Berlinskog procesa nema?

Hedvig Morvai: Niko danas ne može da ospori da je inicijativa Nemačke iz 2014. godine proizvela pozitivan efekat. Berlinski proces je danas izuzetno važan format saradnje Zapadnog Balkana i ključnih država EU. Ovaj proces državama regiona daje snažan impuls u procesu evropskih integracija, podstičući ih na političku, ekonomsku, naučnu i svaku drugu saradnju.

Efekti njegovog uticaja na naše zvaničnike su vidljivi, jer im je postala jasna konkretna korist koju građani, svaka država i ceo region imaju od regionalne saradnje. Jasno im je da je „dubinska“ i „višeslojna“ regionalna saradnja preduslov trajnog mira na Balkanu, bez koga nema ekonomskog prosperiteta i povezivanja ljudi, njihove mobilnosti, kvalitetnijeg obrazovanja, kulturne razmene i generalno, kvalitetnijeg života. S druge strane zvaničnici iz država EU su i samim pokretanjem i učešćem u Procesu stavili do znanja da im je ovaj region važan i da ga oni vide kao budući deo Evropske unije. Najavljeni nastavak procesa, Berlin plus, dodatno potvrđuje njihovu posvećenost.

BOŠ: Imajući u vidu da Berlinski proces održava na površini pristupanja zemalja Zapadnog Balkana Evropskoj uniji, da li se to održava na javno mnjenje u navedenim zemljama? Imate li podatke da li se podrška u ovim zemljama povećala, smanjila ili ostala ista?

Hedvig Morvai: Podaci iz relevantnih istraživanja koje se sprovode u državama Zapadnog Balkana pokazuju da u većini njih ne postoje velike razlike kada je podrška građana pristupa-
nju Evropskoj uniji u pitanju – ona iznosi preko 60%. Nažalost, najniži nivo, ispod 50% podrške, beleži se u Srbiji, dok je u Makedoniji pitanje promene imena države i dalje važan faktor pri opredeljivanju za članstvo ili protiv članstva.

Iako Berlinski proces ima za cilj da evropsku integraciju država Zapadnog Balkana učini kvalitetnijom, efikasnijom i bržom, njegov uticaj na javno mnjenje je ograničen, jer su njegovi ciljevi i rezultati loše predstavljeni. Na podršku javnog mnjenja ulasku država regiona u EU mnogo više utiču drugi faktori, poput vesti o problemima s kojima se EU suočava, populistički narativi koji su u velikoj meri prisutni u medijima, ali s druge strane i pod-
sticaji integracijama, pozitivne poruke, čiji su nosioci domaći ili evropski zvaničnici i civilno društvo.

**BOŠ: Već ste to na početku razgovora delom spomenuli, ali da li, uopšte uzet, učešće civilnog društva na godišnjim sa-
mitima Berlinskog procesa ima uticaj na zvaničnike zemalja Zapadnog Balkana?**

Hedvig Morvai: Forum civilnog društva je sastavni deo Berlinskog procesa koji ima sve snažniji uticaj na odluke koje se donose u okviru njega. To je otvorena regionalna platforma koja okuplja veliki broj organizacija civilnog društva Zapadnog Balkana. U okviru Foruma se debatuje o temama koje su na agendama godišnjih Samita, kao i o temama koje samo civilno društvo smatra važnim za evropeizaciju regiona i za unapređenje regionalne saradnje – i na osnovu tih širokih debata, kao i na osnovu ekspertskih istraživanja, formulišu se i zagovaraju preporuke alternativnih politika i praksi. Sam proces rada Foruma civilnog društva je otvoren, pruža priliku svim građanima i organizacijama iz regiona da utiču na predloge rešenja u vezi s najvažnijim pitanja s kojima se Zapadni Balkna kao region suočava. Ono što je izazov za nas iz civilnog društva je da na zajedničkim sastancima s našim zvaničnicima utičemo na to da oni prepoznaju da je autentični interes građana ugrađen u te predloge i da ih prihvate i sprovedu.

Mislim da možemo da budemo zadovoljni do sada učinjenim. Na primer, na Samitu u Beču je na inicijativu civilnog društva potpisana Deklaracija o bilateralnim pitanjima kojom su se države obavezale da njihovi bilateralni sporovi neće biti korišćeni za međusobno ometanje procesa evropskih integracija. Ove godine naglašena je i važnost učešća civilnog društva u procesu odlučivanja. Na periodičnim regionalnim sastancima Foruma, domaći i evropski zvaničnici učestvuju u debatama i spremni su da saslušaju predloge predstavnika civilnog društva. To su pokazatelji da je ono s vremenom izgradilo ozbiljniji uticaj na sam Berlinski proces.

BOŠ: Koji su budući zadaci Foruma civilnog društva?

Hedvig Morvai: Zadatak Foruma civilnog društva u pred-
stojećem periodu je da uveća uticaj građana na ostvarivanje krajnjih ciljeva Berlinskog procesa – evropeizaciju regiona i regionalnu saradnju. Pored toga što će Forum nastaviti da, kao do sada, predlaže alternativne mere u oblastima od interesa za ceo region, on treba i da pruži i konkretnu podršku vladama država regiona. Naime, često se zanemaruje činjenica da civilno društvo regiona ima eksperte koji žele i mogu da pomognu, pa taj resurs ostaje neiskorišćen, što nameravamo da promenimo kroz budući rad. U tom smislu, Forum će u narednom periodu postaviti sistem monitoringa implemen-
tacije projekata i inicijativa dogovorenih u okviru Berlinskog procesa, na osnovu kog će se upućivati konkretne prepo-
ruke vladama, i to ne da bismo mogli da upiremo prstom na nekoga ko nije ispunio svoj deo posla nego da bi Proces bio efikasan i da bi građani videli praktične koristi od njega. Takođe, da bi građani podržali reforme koje su neophodne za realizaciju projekata iniciranih u okviru Berlinskog procesa, takozvane „meke mere“, oni moraju da budu bolje informisani o njihovom širem kontekstu i o samim, nekada vrlo uskostru-
čnim i „tehničkim“ projektima. Zato će Forum vladama regiona ponuditi ekspertsku pomoć na polju strateške komunikacije s građanima, i ona će, ukoliko bude volje od strane vlade, moći da ubrza ostvarenje ciljeva Berlinskog procesa.

BOŠ: Po uzoru na države Višegradske grupe, skoro je osnovan i Fond za Zapadni Balkan. Kakva su Vaša očekivanja od rada tog fonda?

Hedvig Morvai: Već samo osnivanje ovog Fonda je važno, jer je to još jedan pokazatelj spremnosti država Zapadnog Balkana ne samo na deklarativnu već i na konkretnu finansijsku podršku regionalnoj saradnji. Saradnja u oblastima nauke, kulture, obrazovanja, održivog razvoja, kao i saradnja mladih, što su oblasti koje ovaj Fond treba da podstiče, osnova je bez koje se region ne može razvijati. To je, na primer, prilika da se obrazovne institucije sa ovih prostora kroz zajedničke projekte povežu i podignu nivo svoje kompetitivnosti u međunarodnim okvirima.

BOŠ: Da li će Berlinski proces kao svoju posledicu imati zajedničko pristupanje, u istom trenutku, svih zemalja Zapadnog Balkana Evropskoj uniji?

Hedvig Morvai: To je za sada malo verovatno. Prošlo je više od deset godina od velikih talasa proširenja 2004. i 2007. godine, a „regata“ princip proširenja i dalje je aktuelan. Krize koje su u međuvremenu potresle Evropu – od ekonomske, preko migrantske do Bregzita – su politiku proširenja, koja je po nekim mišljenjima najuspešnija politika EU, gurnule u drugi plan, a kriterijumi za pristupanje su pooštreni. Zbog toga ne vidim mogućnost „velikog praska“, tj. pristupanja celog Zapadnog Balkana istovremeno, ali je moguće da dve ili tri zemlje koje su više odmakle u procesu pristupanja uđu zajedno, a da nakon njih uđu i ostale.

BOŠ: Prema Vašem mišljenju, koji će biti dometi Berlinskog procesa?

Hedvig Morvai: Kada sledeće godine budemo podvukli crtu i analizirali rezultate procesa, mislim da ćemo moći da budemo zadovoljni. Činjenica je da su, zahvaljujući njemu, politička, ekonomska i bezbednosna saradnja podignute na viši nivo, da su pokrenuti važni regionalni infrastrukturni projekti, da je civilno društvo kroz zajedničku akciju počelo da utiče na odluke koje donose vlade regiona. Ono što je najvažnije je da ljudima koji ovde žive postane jasno da njihovo međusobno povezivanje i saradnja suštinski utiče na to da čitav region brže napreduje i da se time, u krajnjoj liniji, podiže kvalitet njihovog života. Naravno, ova inicijativa ima nedostataka. Od samog starta, Berlinski proces je oročen na pet godina. Zasad se ne zna kako će izgledati nakon Samita Zapadnog Balkana, koji se sledeće godine najverovatnije održava u Velikoj Britaniji, kojim se taj ciklus završava, ali su se učesnici Samita u Trstu saglasili da proces treba nastaviti. Već postoje predlozi o tome kako bi ga trebalo unaprediti – održavati češće sastanke regionalnih zvaničnika, izgraditi mehanizam praćenja i ocene uspešnosti sprovođenja dogovorenih projekata, brže i efikasnije alocirati sredstva koja su za njih predviđena, povećati ulogu civilnog društva u formulisanoj politici i slično. Važno je u narednom periodu otvoriti debatu o tome kako ovaj proces učiniti još delotvornijim i raditi na tome da njegovi rezultati budu još vidljiviji.

NAJAVA KONFERENCIJE „POKRENI SE. POVEŽI SE. AKTIVIRAJ SE. PROMIŠLJANJE EVROPE I ZAPADNOG BALKANA”

KA ZAJEDNIČKIM REŠENJIMA I JAČOJ SARADNJI

Beogradska otvorena škola i Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom Vlade Republike Srbije organizuju 18. i 19. septembra 2017. godine u Beogradu treću regionalnu konferenciju pod nazivom *Move. Link. Engage. Rethinking Europe and Western Balkans* („Pokreni se. Poveži se. Aktiviraj se. Promišljanje Evrope i Zapadnog Balkana”). Konferencija se održava uz podršku programa „Evropa za građane i građanke” i ambasade Kraljevine Švedske u Republici Srbiji.

Njen cilj je da promoviše i ohrabri regionalni pristup u rešavanju zajedničkih društvenih problema, kao i da doprinese unapređenju reformi koje se sprovode u regionu u okviru procesa evropskih integracija, a posebno da podstakne aktivno učešće civilnog društva u ovim procesima kao i dalje razvijanje saradnje između javnog i civilnog sektora.

Konferencija će otpočeti debatom i promišljanjem budućnosti Evropske unije i njenih fundamentalnih principa u svetlu aktuelnih izazova i nedavno predstavljenih alternativnih scenarija. U fokusu će takođe biti i budućnost procesa proširenja i perspektive za zemlje Zapadnog Balkana koje su uključene u Berlinski proces. Određeni aspekti ovog procesa kao što su: učešće civilnog društva u procesu evropskih integracija; perspektive za jačanje regionalne saradnje mladih; kao i regionalne saradnje na polju zaštite životne sredine, biće tematizovani kroz posebne panele u okviru konferencije.

Na susretu će biti prisutni: predstavnici organizacija civilnog društva iz zemlje i regiona, predstavnici država, institucija i fondacija Zapadnog Balkana i Evropske unije, kao i predstavnici medija, istraživači i aktivisti.

U okviru konferencije predviđena je i radionica za upoznavanje i umrežavanje organizacija civilnog društva iz Srbije i regiona koje će raditi na razvijanju projektnih ideja u okviru programa „Evropa za građane i građanke”.

**MOVE.
LINK.
ENGAGE.**

Osnovana Naučna fondacija Zapadnog Balkana koja će finansirati mlade naučnike i istraživače

Na samitu lidera Zapadnog Balkana u Trstu, koji je organizovan u okviru Berlinskog procesa, dogovoreno je osnivanje Naučne fondacije Zapadnog Balkana. Lideri država Zapadnog Balkana i predstavnici država članica Evropske unije potpisali su dokument o osnivanju Fondacije koja će finansirati mlade istraživače i naučnike iz država Zapadnog Balkana. Predviđen budžet Fondacije je oko 70 miliona evra, a sredstva će biti namenjena mladim naučnicima sa Balkana koji žele da osnuju istraživačke laboratorije i timove. Cilj je i podsticanje mobilnosti naučnika kroz finansiranje njihovih poseta najboljim istraživačkim organizacijama u Evropi u trajanju od jedne do dve godine, kako bi se mladim istraživačima omogućilo povezivanje sa kolegama iz Evrope. Ideja koja stoji iza osnivanja Fondacije je stvaranje mreže iskusnih istraživača i naučnika na Balkanu koji će moći da budu nosioci promena, kao i sprečavanje odliva mozgova sa kojim se, kao što je poznato, susreće većina država u regionu.

Inače, sama inicijativa je pokrenuta 2015. godine na Konferenciji Zapadnog Balkana u okviru Berlinskog procesa, kada je nemačka kancelarka Angela Merkel istakla važnost bavljenja naukom i istraživanjem u okviru pružanja podrške zemljama Zapadnog Balkana.

Predlogom dokumenta koji je kreirala međunarodna ekspertska grupa u saradnji s Nemačkom akademijom nauka „Leopoldina“, a koji je predstavljen na Zajedničkoj naučnoj konferenciji održanoj na marginama samita u Trstu, predviđeno je nekoliko načina finansiranja istaknutih pojedinaca. Grant „Tesla“ namenjen je istraživačima u oblasti prirodnih nauka i medicine, program „Čabej“ je usmeren ka finansiranju istaknutih pojedinaca u oblasti humanističkih nauka, dok je program „Marko Polo“ namenjen za podsticanje mobilnosti istraživača. U ovom dokumentu predviđeno je i kreiranje Akcionog plana Zapadnog Balkana za pametan rast koji bi sadržao preporuke za poboljšanje veze između edukacije, istraživanja i tržišta rada i ekonomskog razvoja.

Stalni sekretarijat Komorskog investicionog foruma svečano otvoren u Trstu

Na Samitu Zapadnog Balkana u Trstu otvoren je i Stalni sekretarijat Komorskog investicionog foruma (KIF), institucije koju je osnovalo šest privrednih komora iz regiona. Sekretarijat će se u svom radu fokusirati na jačanje veza između poslovnih zajednica, otklanjanje barijera poslovanju i pružanje podrške konkurentnijoj privredi. On će se baviti regionalnim privrednim inicijativama i zastupanjem interesa poslovne zajednice, upućivanjem preporuka vladama za unapređenje trgovine, investicija i poslovanja kompanija, a sve s ciljem efikasnijeg povezivanja poslovnih zajednica u regionu. Pored ovoga, Sekretarijat će svoje aktivnosti usmeravati i na promociju regiona kao investicione destinacije kao i na povezivanje malih i srednjih preduzeća i njihovo uključivanje u dobavljačke lance velikih kompanija. Važno je kao ciljeve istaći rast ekonomije na Balkanu i povećanje izvoza. KIF okuplja privredne komore iz svih šest zemalja Zapadnog Balkana, koje ukupno imaju oko 350 hiljada kompanija članica.

Na svečanosti povodom otvaranja Sekretarijata, predsednik privredne komore Venecija Đulija, Antonio Paoletti rekao je da privredne komore zemalja Zapadnog Balkana mogu da računaju na iskustvo ove italijanske privredne komore. Iz Evropske komisije poručeno je da će Sekretarijat imati finansijsku podršku od oko dva miliona evra, dok će Evropska banka za obnovu i razvoj pomoći nastavak realizacije zajedničkih regionalnih projekata.

U narednom period KIF će se fokusirati na čvršće povezivanje ekonomija Zapadnog Balkana, a posebna pažnja biće posvećena: jačanju uloge komora u dualnom obrazovanju, promociji preduzetničkog poslovanja, kao i podršci startap kompanijama.

IZMEĐU MOGUĆNOSTI I LONDONSKE MAGLE

Šta nakon Samita u Trstu? Berlinski proces je od samog početka pokazao određenu privlačnost za zemlje Zapadnog Balkana, budući da je preuzeo prazan prostor nastao suštinskim zastojeom u procesu evropskih integracija u regionu i odsustvom jasnih ciljeva politike proširenja Evropske unije (EU). Interesovanje država u regionu, ključnih država članica EU, kao i institucija EU za inicijative nastale u okviru procesa je neosporno. Međutim, posvećenost njihovom sprovođenju u praksi je upitna.

U Trstu je održan četvrti Samit šefova država i vlada zemalja Zapadnog Balkana, pojedinih država članica Evropske unije (EU) i najviših predstavnika EU. Samit je organizovan kao deo redovnih aktivnosti unutar Berlinskog procesa, trenutno jedine političke inicijative na visokom nivou koja je usmerena na proces integracije zemalja Zapadnog Balkana u EU.

Podsećanja radi, Berlinski proces je pre tri godine incirala nemačka vlada da bi agendu proširenja EU na Zapadni Balkan očuvala koliko-toliko aktuelnom i atraktivnom državama na ovom prostoru. Imajući u vidu činjenicu da se politika proširenja ne nalazi više na top-agendi EU, Berlinski proces je ponovo ponudio evropsku perspektivu državama u regionu (ima li koga ko se još seća Soluskog samita od pre 14 godina?) s jasnim naglašavanjem neophodnosti sadržajnije i delotvornije saradnje između samih država Zapadnog Balkana i na konkretne korake u pripremama za preuzimanje obaveza koje proizilaze iz članstva u EU.

Dobre vesti iz Trsta?

Poruke zemljama Zapadnog Balkana, koje su se mogle čuti na Samitu u Trstu, bile su manje-više iste kao i na prethodnim susretima – neophodnost unapređenja vladavine prava, rešavanje bilateralnih sporova, veća regionalna saradnja i saradnja mladih, potreba za regionalnim odgovorom na probleme migracija i pitanja u vezi sa očuvanjem i unapređenjem životne sredine.

Novine su, međutim, ipak prisutne. Pre svega, reč je o Ugovoru o Transportnoj zajednici koji su na marginama Samita potpisali najviši predstavnici EU i pet država Zapadnog Balkana (Bosna i Hercegovina nije među potpisnicama). Transportna zajednica treba da omogućiti veću delotvornost i povezanost transportnih sistema država članica, što vodi ka: unapređenju konkurentnosti u transportnom sektoru, ekonomskom razvoju i razvoju turizma, smanjenju troškova transporta. Za EU postojanje Transportne zajednice pruža pravnu predvidljivost i sigurnost u ovoj oblasti, što je jedan od osnova za buduće investicije u regionu, te uz prednosti koje još donosi čini region atraktivnijim za strana ulaganja. Konačno, članstvo u Transportnoj zajednici obezbediće ubranu integraciju nacionalnih politika država članica sa transportnom politikom EU.

Drugi pomena vredan rezultat Samita u Trstu je dogovor predstavnika svih država Zapadnog Balkana o akcionom planu za razvijanje regionalne ekonomske zone (*Regional Economic Area*) za tržište od 20 miliona ljudi, a s ciljem da se privuku dodatne investicije, stvore nova radna mesta i radi na daljem napretku regiona. Unutar regionalne ekonomske zone promovisaće se: digitalna tržišta, pametan rast (*smart growth*), mobilnost obučene radne snage i međusobno priznavanje profesionalnih kvalifikacija. U okviru Samita je otvoren i Stalni sekretarijat Komorskog investicionog foruma država Zapadnog Balkana (interesantno, sa sedištem baš u Trstu) s ciljem delotvornijeg povezivanja poslovnih aktera, otklanjanja barijera uspešnom poslovanju i održive podrške jačanju konkurentnosti privreda u regionu.

Mladi i civilno društvo

Na marginama Samita održana su i dva foruma: Forum civilnog društva i Forum mladih EU – Zapadni Balkan. Prethodni period između dva Samita je obeležio dinamičan dijalog organizacija civilnog društva s ciljem izrade preporuka za ostvarenje ciljeva Berlinskog procesa. Nakon sveobuhvatnog konsultativnog procesa, nacrt preporuka je pripremljen i dogovoren na ekspertskom sastanku organizacija civilnog društva u Tirani aprila meseca ove godine, da bi, kroz onlajn-konsultacije, već definisane preporuke bile još dodatno unapređivane. Preporuke su predstavljene na posebnom događaju organizovanom u okviru Foruma civilnog društva i njihov fokus je bio na sledećim oblastima: biznis okruženje i inovacije; vladavina prava; saradnja mladih; regionalna saradnja i bilateralni sporovi; životna sredina, energija i klimatske promene; predstavljanje i razumevanje Berlinskog procesa u vreme rasta populizma u regionu.

Na Forumu mladih razgovaralo se o sledećim temama: mobilnost/razmena; inkluzija/prevazilaženje stereotipa; omladinsko preduzetništvo; učešće mladih u procesu donošenja odluka i osmišljavanja javnih politika. Pored ovih, raspravljano je i o temama kao što su prioriteta Regionalne kancelarije za saradnju mladih, mobilnost mladih javnih službenika (*Young Civil Servants Scheme*), Erasmus+ program i prevazilaženje jaza između omladinskih politika, učešća mladih u procesu donošenja odluka i parlamentaraca iz regiona.

Postberlinska matematika

Šta nakon Samita u Trstu? Berlinski proces je od samog početka pokazao određenu privlačnost za zemlje Zapadnog Balkana, budući da je preuzeo prazan prostor nastao suštinskim zastojeom u procesu evropskih integracija u regionu i odsustvom jasnih ciljeva politike proširenja EU.

Interesovanje država u regionu, ključnih država članica EU, kao i EU institucija za inicijative nastale u okviru procesa je neosporno. Međutim, posvećenost njihovom sprovođenju u praksi je upitna. Postoje mnogi aspekti Berlinskog procesa koji se s pravom nalaze pod lupom kritike. Dokle se stiglo s primenom Deklaracije o regionalnoj saradnji i rešavanju bilateralnih sporova? Na ovo pitanje niko sa sigurnošću ne može da da odgovor. Da li su postojeća sredstva koja EU opredeljuje državama Zapadnog Balkana dovoljna za predložene regionalne infrastrukturne projekte? Odgovor je - definitivno ne, a pogotovo što se ona nalaze, u načelu, u okviru već definisanih programskih i finansijskih okvira (Instrument za prepristupnu pomoć). Da li će tzv. „Berlin plus“ obezbediti dodatna, toliko željena sredstva? Čak i da se uspe u tome, razložno se postavlja pitanje da li države u regionu raspolazu administrativnim kapacitetima i političkom voljom da zajednički rade na ovim velikim regionalnim projektima, imajući u vidu stalne pokušaje raspirivanja tenzija i postojeće okruženje za poslovanje koje se u mnogim svojim segmentima odlikuje visokom korumpiranošću i odsustvom pravne sigurnosti. Konačno, u kojoj meri se doprinos civilnog društva zaista uzima u obzir? I koliko je civilno društvo, uprkos deklarativnom priznanju njegove uloge, poželjan partner za rešavanje pitanja koja se nalaze na agendi Berlinskog procesa?

I samom Berlinskom procesu su upućene brojne kritike: ad hoc definisanje agendi Samita, odsustvo jasnih ciljeva koje treba postići između Samita, kao i konkretnije definisanje uloga i odgovornosti učesnika u ostvarivanju tih ciljeva itd.

Da stvar bude složenija, ali i zanimljivija, naredni samit u okviru Berlinskog procesa biće održan u Velikoj Britaniji. Ovo znači da će vodeću ulogu u njegovoj pripremi, a samim tim donekle i u aktivnostima podrške postizanju konkretnih rezultata u procesu evropskih integracija i zagovaranju evropske perspektive država Zapadnog Balkana, igrati država koja će u tom

trenutku biti u jeku teških i neugodnih pregovora o istupanju iz organizacije čije vrednosti i njihovu primenu u praksi treba da promovise.

Naredni meseci, kroz prizmu konkretne primene inicijativa sa Samita u Trstu, daće nam prilično jasan odgovor kolika je suštinska posvećenost svih učesnika Berlinskog procesa delotvornoj i održivoj regionalnoj saradnji, neophodnoj za usvajanje evropskih standarda i vrednosti i suštinsku evropsku integraciju regiona. Transportna zajednica, regionalna ekonomska zona i regionalna kancelarija za saradnju mladih imaju ozbiljan potencijal da obezbede ogroman pomak napred, ali s druge strane imala ga je i puna posvećenost primeni načela Deklaracije o regionalnoj saradnji i rešavanju bilateralnih sporova.

S jedne strane je prozor mogućnosti za region, s druge, simboličko gubljenje u londonskoj magli čitavog procesa...

*Vladimir Pavlović,
koordinator za praktične politike
Beogradska otvorena škola*

PREDSTAVLJANJE ZBORNIKA

BERLINSKI PROCES IZ UGLA ISTRAŽIVAČA

Tekstovi nastali tokom projekta predstavljaju doprinos diskusiji o neophodnim reformama koje društva Zapadnog Balkana treba da sprovedu u sklopu pregovora za priključivanje Evropskoj uniji

Beogradska otvorena škola (BOŠ) predstavila je Zbornik predloga praktičnih politika koji obuhvata šest istraživačkih radova u formi predloga praktičnih politika. Zbornik je nastao tokom projekta „Unapređenje uticaja alumnista Programa stipendija Fondacije za otvoreno društvo na javne politike Zapadnog Balkana“. Ovaj projekat BOŠ sprovodi uz podršku Fondacije za otvoreno društvo, a njegov cilj je pružanje podrške razvoju regiona Zapadnog Balkana kroz politike zasnovane na podacima i regionalnu saradnju oslonjenu na tekući Berlinski proces.

Autori tekstova u Zborniku su regionalni timovi alumnista različitih programa stipendija Fondacije za otvoreno društvo za akademsko usavršavanje sa prostora zemalja Zapadnog Balkana. Oni pružaju doprinos diskusiji o neophodnim reformama koje društva Zapadnog Balkana treba da sprovedu u sklopu pregovora za priključivanje Evropskoj uniji. Pored ovoga, autori nastoje da još jednom ukažu na potencijal akademske zajednice za učešće u menjanju okvira javnih politika, koje je neophodno da budu zasnovane na podacima, a ne na političkim sudovima.

Tematski okvir za nastale predloge praktičnih politika određen je prioritetima postavljenim kroz Berlinski proces. Tri glavne teme koje su se našle u fokusu istraživanja su: omladinska saradnja na Zapadnom Balkanu, migracije i pogranični problemi i energija, klima i zaštita životne sredine. Predlozi praktičnih politika nastoje da pruže uvid u postojeće stanje u nacionalnim okvirima, ali i preporuke za unapređenje konkretne politike i mera na regionalnom nivou. Zbornik predloga praktičnih politika objavljen je na sajtu Beogradske otvorene škole i možete mu pristupiti klikom na [ovaj link](#).

Autori pomenutog Zbornika su nalaze istraživačkih radova i preporuke upućene donosiocima odluka predstavili tokom konferencije koja je održana 8. i 9. jula 2017. godine u Beogradu, a kojoj su prisustvovali predstavnici međunarodnih organizacija, javnih institucija, naučnih institucija i organizacija civilnog društva iz Srbije i regiona.

Inače, celokupni projekat traje od 1. novembra 2016. do 31. avgusta 2017. godine. To je drugi projekat koji BOŠ realizuje uz podršku Fondacije za otvoreno društvo sa ciljem uključivanja i snažnijeg uticaja alumnista Programa stipendija ove Fondacije na proces kreiranja politika i donošenja odluka u regionu Zapadnog Balkana.

POGLAVLJE 7 – INTELEKTUALNA SVOJINA

Osnovni cilj propisa Evropske unije u oblasti prava intelektualne svojine jeste doprinos stvaranju povoljnog ambijenta za poslovanje na unutrašnjem tržištu. Nosioци prava intelektualne svojine na taj način ostvaruju povoljniji položaj u odnosu na konkurenciju tako što im ta prava omogućavaju da štite svoje proizvode i usluge od neovlašćenog korišćenja, kopiranja i zloupotrebe, odnosno da upravljaju njima kao svojinom. Intelektualna svojina podrazumeva autorsko i srodna prava, kao i pravo industrijske svojine.

Autorsko i srodna prava stižu se samim činom stvaranja autorskog ili srodnog dela (umetničkog, naučnog ili dela tehničke prirode) i njihovim iznošenjem ili izvođenjem, te za njihovu zaštitu nije potrebno sprovesti formalni postupak, niti je potrebna prethodna objava dela. Ciljevi usklađivanja određenih aspekata autorskih i srodnih prava su, s jedne strane, prilagođavanje zakonskih propisa tako da oni odražavaju tehnološki napredak i, s druge strane, prenošenje glavnih međunarodnih obaveza u okviru prava EU, a koje proističu iz ugovora o autorskim i srodnim pravima usvojenim od strane Svetske organizacije za intelektualnu svojinu (WIPO).

Pravo industrijske svojine odnosi se na zaštitu izuma patentom, zaštitu proizvoda i usluga žigom, zaštitu spoljnog izgleda proizvoda dizajnom, zaštitu razlikovanja specifičnih proizvoda i usluga posebnih kvaliteta koji su uslovljeni područjem nastanka i oznakom geografskog porekla. Jedan od važnih elemenata sistema patenata EU je pristupanje Evropskoj konvenciji o patentima i Evropskoj patentnoj organizaciji (EPO). Specifične odredbe primenjuju se na biotehnološke izume. Pravna tekovina EU takođe utvrđuje pravila na nivou EU za zaštitu industrijskog dizajna i Evropskog sistema zaštite žigova i industrijskog dizajna.

Direktiva koja se odnosi na sprovođenje prava intelektualne i industrijske svojine zahteva od svih država članica EU da primene efikasna i proporcionalna pravna sredstva protiv onih lica koja se bave krivotvorenjem proizvoda i piraterijom, čime se stvaraju jednaki uslovi za nosioца prava u EU. Carinska uprava ima važnu ulogu u prevenciji stavljanja u promet proizvoda kojima se krše autorska prava i prava industrijske svojine. Dalje, EU je član Svetske trgovinske organizacije, koja sprovodi Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine (TRIPS). Usaglašenost s pravnom tekovinom u oblasti intelektualne svojine zahteva adekvatne kapacitete i sprovođenje. Posebno je naglašena potreba za odgovarajućim administrativnim strukturama uključujući nacionalno telo u čijoj nadležnosti je prijem zahteva za zaštitu u svim oblastima koji se tiču prava intelektualne svojine (IRP). Nadležne institucije trebalo bi da dobiju odgovarajuću obuku u vezi s pravom intelektualne svojine.

KOJA JE KORIST ZA SRBIJU?

- Veća pravna sigurnost
- Stimulacija stvaralaštva
- Ubrzanje tehnološkog razvoja
- Suzbijanje piraterije

Posledica usklađivanja sa evropskim zakonodavstvom u oblasti intelektualne svojine za Republiku Srbiju biće veća pravna sigurnost i delotvornije sprovođenje prava intelektualne svojine, što će omogućiti poboljšanje prometa roba i usluga, kao i ubrzanje tehnološkog razvoja i stimulaciju stvaralaštva. Zaštita intelektualne svojine podjednako je važna i za mala i srednja preduzeća, ali i za pojedinačne stvaraоce, koji će na ovaj način biti zaštićeniji, a intelektualna svojina biće tretirana kao i svaka druga vrsta svojine. (Brošura „Pregovaračka poglavlja – 35 koraka ka EU”, EU info-centar i Pregovarački tim za vođenje pregovora o pristupanju Srbije EU)

Šef pregovaračke grupe za ovo poglavlje je Nevenka Novaković, vršilac dužnosti direktora Zavoda za intelektualnu svojinu. Skringing za poglavlje 7 započet je 24. septembra, a završen 13. novembra 2014. godine. Pregovaračka pozicija usvojena je 23. marta 2017. godine.

U izveštaju Evropske komisije o napretku Srbije iz 2016. godine stoji da je Srbija dostigla dobar nivo pripremljenosti kada je u pitanju usklađivanje prava o intelektualnoj svojini s pravom EU, međutim nije ostvaren nikakav napredak, te je Srbija ocenjena ocenom 2. Srbija treba dodatno da radi na usklađivanju Zakona o autorskom i srodnim pravima, Zakona o zaštiti topografija poluprovodničkih proizvoda, Zakona o patentima i Zakona o žigovima s pravnim tekovinama EU, uključujući i Direktivu o sprovođenju prava intelektualne svojine.

Beogradska otvorena škola
Centar za evropske integracije

Masarikova 5/16,
11000 Beograd, Srbija

T: +381 11 30 61 372
F: +381 11 36 13 112
E: eupregovori@bos.rs i cei@bos.rs
W: eupregovori.bos.rs i www.bos.rs
S: [facebook.com/bos.cei](https://www.facebook.com/bos.cei)
S: twitter.com/CEI_BOS

Podržano od strane Evropske
unije u okviru programa
„Evropa za građane i građanke”

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Ukoliko želite da redovno dobijate bilten
„Progovori o pregovorima” prijavite se [OVDE](#).

Stalo nam je do Vašeg mišljenja i povratne informacije
– molimo Vas da nas kontaktirate odgovorom na mejl
eupregovori@bos.rs i pošaljete nam sugestije o tome kako
možemo da poboljšamo ovaj bilten. Takođe, ukoliko
smatrate da bilten nije relevantan za Vaš delokrug rada ili
ako niste zainteresovani da ga primete ubuduće možete nam
to javiti odgovorom na ovu [poruku](#).

Ukoliko želite da primete informacije o specifičnim
poglavljima u okviru procesa pregovara Srbije sa EU
popunite **Upitnik**, koji se nalazi na sledećem [LINKU](#).